

Tallinna Konstantin Pätsi Vabaõhukool

II kooliastme õppeaine kirjandus

1. ÕPPEAINE KIRJELDUS

Kirjanduse aines 5. ja 6. klassis omandatakse kirjandusteadmisi ning erinevaid lugemise, kirjutamise ja suhtlemise kogemusi. Teadmiste ning kogemuste alusel kujuneb õpilasest teadlik, aktiivne ja vastutustundlik lugeja, kirjutaja ning suhtleja. Kirjanduse aine toetab ka õpilase identiteedi ja enesetunnetuse kujunemist ning kultuurilist ja sotsiaalset arengut.

2. II KOOLIASTME LÕPUKS OMANDATUD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

6. klassi lõpetaja

1. on lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi;
2. mõistab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
3. tõlgendab, analüüsib ja mõistab teoses kujutatud lugu ning tegelassuhteid, elamusi ja väärtusi;
4. mõistab ning aktsepteerib erinevaid seisukohti, mis võivad tekkida kirjandusteost lugedes;
5. jutustab teksti- või elamuspõhiselt ning arutleb teoses toimunu üle, väljendades end korrektselt;
6. kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt;
7. kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, sh sõnaraamatuid ja internetti.

3.1. II KOOLIASTME KIRJANDUSE ÕPITULEMUSED

Lugemine

6. klassi lõpetaja

- 1) on läbi lugenud läbi mõned eakohased erinevasse žanrisse kuuluvad väärtkirjandusteosed (raamatud);
- 2) loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist;
- 3) tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi ning kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest.

Jutustamine

6. klassi lõpetaja

- 4) jutustab tekstilähedaselt kavapunktide või märksõnade toel;
- 5) jutustab loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused.

6. klassi lõpetaja

6) koostab teksti kohta küsimusi;

7) vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;

8) järjestab teksti põhjal sündmused ning määrab nende toimumise aja ja koha;

9) kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, ning võrdleb iseennast mõne tegelasega;

10) leiab lõigu keskse mõtte;

11) avaldab ning põhjendab oma arvamust kirjandusliku teksti kohta, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;

12) otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

13) tunneb tekstides ära epiteete, võrdlusi ning algriimi;

14) seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

15) tunneb ära eri liiki tekstid;

Esitamine

16) suudab esitada teksti arusaadavalt ja selgelt;

Omalooming

17) kirjutab kirjeldava ja jutustava teksti.

3.2. DIGIPÄDEVUSED

Õppija

- teeb vahet võtmesõnal ja veebiaadressil;

- teeb vahet otsingukastil ja aadressiribal;

- teab, et erinevad otsingumootorid võivad anda erinevaid tulemusi;

- leiab otsinguga teksti-, pildi- ja videomaterjali;

- otsib erinevatelt veebilehtedelt infot, kasutades otsingukasti, menüüsid jne.;

- selgitab, kuidas ta teabe leidis;

- käitub viisakalt digikeskkondades;

- oskab luua ja salvestada tekstidokumente (MS Office), neid jagada;

- oskab kasutada oma e-posti;

- suudab juhendamise abil tegutseda eri veebikeskkondades;
- teab, kuidas tegutseda oma kasutajaprofiiliga;
- kasutab PowerPoint programmi esitluste tegemisel;
- järgib e-kirja kirjutamise nõudeid, oskab e-kirja saata, selle abil infot küsida, õpetajaga suhelda;
- mõistab ohutu käitumise printsiipe teabekeskondades;
- suudab kasutada AI-tööriistu loovalt, analüüsides ja hinnates kriitiliselt saadud teavet;
- oskab kaitsta oma privaatsid isikuandmeid.

3.3. Enesejuhtimine

Õpilane

- teab oma ainealaseid tugevusi, koostöös õpetajaga kasutab neid tulemusrikkalt õppimisel ja eneseväljenduses;
- teab tunni reegleid; püüab neid järgida;
- oskab avaldada oma arvamust, kuulata kaasõpilasi ja õpetajat;
- räägib kaasa keskkonna hoidmise teemadel, mõistab enda käitumise olulisust ümbritseva hoidmisel;
- teab, mis on tervislik eluviis.

3.4. Liikumine

Õpilane

- mõistab liikumise olulisust noore inimese arengus ja üldiselt elus;
- räägib kaasa tervislike eluviiside teemadel, oskab arutleda enda eluviisi teemadel;
- aktsepteerib õpetaja valitud tunnimeetodeid, mis hõlmavad liikumistegevusi, täidab liikumisega seotud tunniülesandeid; hindab koostöös õpetajaga enda osalemist tunni aktiivses tegevuses.

3.5. ÕPPESISU

5. KLASSIS 3 TUNDI NÄDALAS

Lugemine

Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine.

Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine.

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine.

Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele.

Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

6. KLASSIS 2 TUNDI NÄDALAS

Lugemine

Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Jutustamine

Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi.

Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Aheljutustamine. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutusta mine piltteksti (foto, koomiks) põhjal.

Fantaasialoo jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Küsimuste koostamine: fakti- ja fantaasiaküsimused.

Küsimustele vastamine tekstinäitega või oma sõnadega.

Teksti kavastamine: kavapunktid väidete ja märksõnadena.

Lõikude kesksete mõtete otsimine.

Teksti teema sõnastamine.

Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.

Illustratiivsete näide te (nt iseloomulike detailide) otsimine tekstist.

Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.

Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.

Tundmatute sõnade tähenduse otsimine

Sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine.

Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine.

Sündmuste järjekord.

Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad.

Jutustamine

Tekstilähedane sündmustest jutustamine kava-punktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.

Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur) põhjal.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti abil oma sõnadega, peast. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi – ja väitlausetena, märksõnadega. Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine.

Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.

Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.

Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine.

Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjus-tagajärg-seosed.

Minajutustaja kui loo edastaja.

Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine)

enda ja ümbritsevaga. Tegelas muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine.

Tegelasrühmad. Tegelasvaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed.

Looma- ja imemuinasjutu tüüp-tegelased.

Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed.
Loomamuinasjutu tüüptegelased.
Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Valmi mõistukõnest arusaamine. Koomilise leidmine tekstist.
Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine.
Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis.
Luuleteksti tõlgendamine.
Rahvalaulu olemus. Loomamuinasjutu sisu-tunnused (lugu, tegelased, hea ja halb - võitlus kurjaga jne).
Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine.
Tehnoloogia ja innovatsioon.
Kultuuriline identiteet.
Tekke- ja seletusmuistendi tunnused. Seiklusjutu tunnused. Teose teema. Probleemi olemus. Pea- ja kõrvaltegelane. Tegelasvahelise konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm.
Valmi tunnused. Koomiline ja mittekoomiline.

Esitamine

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?)
Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääle-tugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.
Luuleteksti esitamine peast. Rollimäng, rolliteksti esitamine.

Omalooming

Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine.
Eseme, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine.
Jutustamine. Jutustuse ülesehitus.
Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine.
Lihtsamate sümbolite seletamine.
Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, selle võrdlev ja eristav seostamine
tänapäeva elunähtustega. Riimide leidmine ja loomine.
Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine.
Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

Imemuinasjutu sisutunnused. Hiiu- ja vägilas-muistendi tunnused. Vanasõna ja kõnekäändu olemus. Ajaloolisejutustuse tunnused. Teose teema ja idee.
Probleemi olemus. Tüüptegelane. Tegelasvahelise konflikti olemus.
Luuletuse vorm: salm ja riim. Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm.
Animafilmi olemus.

Esitamine

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?)
Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.
Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).

Omalooming

Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine.
Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Eseme, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.
Jutustamine. Jutustuse ülesehitus.
Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis.

<p>Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt loomamuinasjutu, seiklus- või fantaasiajutu, tekke- või seletusmuistendi, loomtegelase, või kirjandusliku tegelase kirjelduse, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse, loole uue või jätkuva lõpu, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasarühmale, algustähekordustega naljaloo, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist.</p>	<p>Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine. Teemamapp tänapäeva kultuurinähtuste või kultuurilooliste isikute kohta. Teemamapi vorm (mapp, karp, digitaalne kaust vms), sisu ja vormistamine. Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt imemuinasjutu, tõsielu- või fantaasiajutu, hiiu- või vägilasmuistendi, mälestusloo, kirjandusliku tegelase või loodus-kirjelduse, vanasõna (de) või kõnekäändude põhjal jutukese, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, teose või kujuteldava tegelase päevikulehekülje, loo sündmustiku edasiarenduse, tegelastevahelise dialoogi, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasarühmale, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist.</p>
---	---